

Wymagania edukacyjne oraz kryteria oceniania z języka polskiego dla klasy 6.

Uczniów obowiązują wiadomości i umiejętności nabyte w klasie V. Ocenę wyższą otrzymuje uczeń, który spełnia wszystkie wymagania ocen niższych, pozytywnych.

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- 1) opanował wszystkie umiejętności zapisane w podstawie programowej;
- 2) potrafi samodzielnie rozwiązywać problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności;
- 3) bez problemu czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, prawidłowo potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, używając terminów z podstawy programowej;
- 4) regularnie posługuje się poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie oraz posiada bogaty zasób słownictwa;
- 5) jest aktywny podczas lekcji i zajęć pozalekcyjnych;
- 6) bierze aktywny udział i osiąga sukcesy w konkursach szkolnych i międzyszkolnych związanych z edukacją polonistyczną;
- 7) sprawnie tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym;
- 8) jego przemyślenia oraz wyrażane oceny są zawsze samodzielne i dojrzałe;
- 9) wzorowo wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe;
- 10) współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera;
- 11) wykorzystuje wiedzę, umiejętności i kreatywność przy odbiorze i analizie tekstów oraz tworzeniu wypowiedzi;
- 12) twórczo i samodzielnie rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania.

OCENA BARDZO DOBRA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) prawidłowo omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji i analizuje utwór liryczny;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- 3) z łatwością określa przynależność gatunkową czytanych utworów jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, *fantasy*;

- 4) zna i bezbłędnie rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) poprawnie omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego;
- 6) bezbłędnie rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) wykazuje się bardzo dobrą znajomością czytanych tekstów, szczegółowo opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- 8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- 9) prawidłowo charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz trafnie wskazuje ich funkcje w utworze;
- 11) bez problemu wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- 12) bez trudu określa tematykę oraz problematykę utworu;
- 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 14) z łatwością nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworu i z łatwością je uzasadnia;
- 18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- 2) trafnie określa temat i główną myśl tekstu;
- 3) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- 4) z łatwością odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- 5) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- 6) prawidłowo charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje jego cechy gatunkowe;
- 7) z łatwością wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka); prawidłowo wskazuje cechy charakterystyczne dla przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego i rozrywkowego);

- 8) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- 9) z łatwością odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- 10) dokonuje odczytania tekstów kultury poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny)
- 11) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży;
- 12) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) zawsze prawidłowo rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- 2) bezbłędnie odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z *się*; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- 4) prawidłowo rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 5) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika przekształca konstrukcję strony biernej w czynną i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
- 6) bezbłędnie stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- 7) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- 8) nie ma problemów z nazywaniem części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 9) prawidłowo określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
- 10) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;
- 11) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;
- 12) trafnie rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- 13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) trafnie wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;

- 2) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej;
- 3) potrafi dostosować styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej;
- 4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- 5) wie, czym są związki frazeologiczne i co oznaczają, potrafi je rozpoznać oraz poprawnie stosuje je w wypowiedziach;
- 6) poprawnie rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- 7) prawidłowo dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 8) trafnie rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- 9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) prawidłowo identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- 2) z łatwością identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 3) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
- 4) odczytuje komunikaty niewerbalne (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- 6) dostosowuje intonację do celu wypowiedzi;
- 7) doskonale rozumie, na czym polega etykieta językowa i poprawnie stosuje jej zasady.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) nie popełnia błędów ortograficznych oraz stosuje reguły pisowni;
- 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) zawsze jest aktywnym uczestnikiem rozmowy, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- 2) prawidłowo rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
- 3) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- 4) dokonuje selekcji informacji;

- 5) bardzo dobrze zna zasady budowania akapitów;
- 6) rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) prawidłowo tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, kartka pocztowa, gratulacje, streszczenie, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- 3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- 4) redaguje notatki;
- 5) z łatwością opowiada o przeczytanym tekście;
- 6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- 7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponuje początek i zakończenie na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- 8) potrafi w praktyce wykorzystać wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonali ciche i głośne czytanie;
- 2) doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- 3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, prawidłowo selekcjonuje informacje;
- 4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych) – korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, a także specjalnych oraz słownika terminów literackich;
- 5) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych, określa ich swoistość;
- 6) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- 7) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- 8) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA DOBRA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) prawidłowo omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji i analizuje utwór liryczny;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- 3) określa przynależność gatunkową czytanych utworów jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, *fantasy*;
- 4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego;
- 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) wykazuje się dobrą znajomością czytanych tekstów, opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- 8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- 9) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- 11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich najważniejsze cechy;
- 12) określa ogólną tematykę oraz problematykę utworu;
- 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- 18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- 2) określa temat i główną myśl tekstu;
- 3) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- 4) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- 5) odróżnia informacje o faktach od opinii;

- 6) charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje jego najważniejsze cechy gatunkowe;
- 7) wyodrębnia kluczowe elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka); prawidłowo wskazuje cechy charakterystyczne dla przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego i rozrywkowego);
- 8) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- 9) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- 10) dokonuje odczytania tekstów kultury poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny);
- 11) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży;
- 12) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- 2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z *się*; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- 4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 5) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika przekształca konstrukcję strony biernej w czynną i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
- 6) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- 7) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- 8) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 9) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
- 10) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;
- 11) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;

12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;

13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

1) potrafi dostosować styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej;

2) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;

3) wie, czym są związki frazeologiczne, potrafi je rozpoznać oraz w większości zna ich znaczenie;

4) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;

5) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;

6) trafnie rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;

7) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;

2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;

3) określa sytuację komunikacyjną;

4) odczytuje komunikaty niewerbalne (np. gest, mimika, postawa ciała);

5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent;

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stara się nie popełniać błędów ortograficznych oraz stosuje reguły pisowni;

2) zwykle poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) jest aktywnym uczestnikiem rozmowy, wydziela jej części;

2) zazwyczaj rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;

3) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;

- 4) dokonuje selekcji informacji;
- 5) dobrze zna zasady budowania akapitów;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, kartka pocztowa, gratulacje, streszczenie, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
- 3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- 4) redaguje notatki;
- 5) opowiada o przeczytanej treści;
- 6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
- 7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponuje początek i zakończenie na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- 8) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonalą ciche i głośne czytanie;
- 2) doskonalą różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- 3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach;
- 4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych) – korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, a także specjalnych oraz słownika terminów literackich;
- 5) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych;
- 6) stara się krytycznie oceniać pozyskane informacje;
- 7) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- 8) rozwija umiejętności posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi.

OCENA DOSTATECZNA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji i próbuje analizować utwór liryczny;

- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- 3) zazwyczaj określa przynależność gatunkową czytanych utworów jako baśń, legendę, bajkę, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść;
- 4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie;
- 5) wskazuje elementy konstrukcyjne utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty, punktu kulminacyjnego;
- 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń;
- 8) odróżnia dialog od monologu;
- 9) zazwyczaj charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową;
- 11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych;
- 12) określa ogólną tematykę utworu;
- 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- 15) zwykle objaśnia znaczenia dosłowne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich;
- 17) zazwyczaj przedstawia własne rozumienie utworu;
- 18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) określa temat i główną myśl tekstu;
- 2) dostrzega tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie;
- 3) rozumie, czym są informacje o faktach i opinie;
- 4) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa)
- 5) odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- 2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;

- 3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z *się*; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu;
- 4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; zwykle oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 5) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej w czynną i odwrotnie;
- 6) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne;
- 7) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata;
- 8) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 9) określa funkcję wyrazów poza zdaniem i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
- 10) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;
- 11) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące - rozumie ich funkcje i je stosuje;
- 12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- 13) zwykle przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) potrafi dostosować styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej;
- 2) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
- 3) wie, czym są związki frazeologiczne, potrafi je rozpoznać oraz w większości zna ich znaczenie;
- 4) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
- 5) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 6) trafnie rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
- 7) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- 2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 3) określa sytuację komunikacyjną;
- 4) odczytuje komunikaty niewerbalne (np. gest, mimika, postawa ciała);

5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stara się nie popełniać błędów ortograficznych oraz stosuje reguły pisowni;
- 2) zwykle poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) jest aktywnym uczestnikiem rozmowy, wydziela jej części;
- 2) zazwyczaj rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
- 3) tworzy logiczną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- 4) dokonuje selekcji informacji;
- 5) zna zasady budowania akapitów.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) zazwyczaj tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie, opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, kartka pocztowa, gratulacje, streszczenie, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, właściwym akcentowaniem i następstwem pauz;
- 3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
- 4) redaguje notatki;
- 5) opowiada o przeczytanym tekście;
- 6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje;
- 7) zwykle tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponuje początek i zakończenie na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
- 8) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonalili ciche i głośne czytanie;
- 2) doskonalili różne formy zapisywania pozyskanych informacji;

- 3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach,
- 4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych);
- 5) stara się krytycznie oceniać pozyskane informacje;
- 6) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
- 7) rozwija umiejętności posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) z pomocą nauczyciela omawia elementy świata przedstawionego;
- 2) rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- 3) z pomocą nauczyciela próbuje określać przynależność gatunkową czytanych utworów jako baśń, legendę, bajkę, mit, opowiadanie, nowelę, powieść;
- 4) zna definicję: epitetu, porównania, przenośni, zdrobnienia, zgrubienia;
- 5) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz z pomocą nauczyciela ustala kolejność zdarzeń;
- 6) próbuje charakteryzować podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 7) określa ogólną tematykę utworu;
- 8) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) określa temat i główną myśl tekstu;
- 2) dostrzega tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik);
- 2) rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z *się*;
- 3) z pomocą nauczyciela rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu i rodzaju gramatycznego;
- 4) nazywa części zdania (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 5) wyróżnia typy związków wyrazowych w zdaniu;
- 6) rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące;

7) z pomocą nauczyciela rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone, równoważniki zdań.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) potrafi dostosować styl wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej;
- 2) wie, czym są związki frazeologiczne;
- 3) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 4) wie, czym są synonimy, antonimy.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 2) odczytuje komunikaty niewerbalne (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 3) definiuje pojęcie głoska, litera, sylaba.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stara się nie popełniać błędów ortograficznych oraz stosować reguły pisowni;
- 2) stara się poprawnie używać znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny;
- 2) zna zasady budowania akapitów;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedź w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie, opis, list, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, kartka pocztowa, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
- 2) wygłasza tekst z pamięci;
- 3) redaguje notatki;
- 4) z pomocą nauczyciela opowiada o przeczytany tekście.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonali ciche i głośne czytanie;
- 2) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach,
- 3) zna zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych);

OCENA NIEDOSTATECZNA

Otrzymuje ją uczeń, który nie opanował wiedzy i umiejętności objętych podstawą programową i nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą. Poziom jego wiadomości i umiejętności objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy VI uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych. Nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi wykonać najprostszych zadań. Nie wykonuje zadań i poleceń nauczyciela. Zaniedbuje wykonywanie prac domowych. Nie opanował techniki głośnego i cichego czytania. Nie stosuje w wypowiedziach pisemnych zasad ortograficznych. Nie bierze udziału w rozmowach na dany temat. Nie pozyskuje informacji.

Lektury obowiązkowe w klasach IV-VI:

- 1) Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*;
- 2) Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania* (komiks) ;
- 3) Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*;
- 4) Ferenc Molnar, *Chłopcy z Placu Broni*;
- 5) John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*;

Krótkie utwory literackie poznawane w całości, utwory literackie poznawane we fragmentach i utwory poetyckie:

- 1) Rene Goscinny, Jean-Jacques Sempe *Mikolajek* (wybór opowiadań),
- 2) Ignacy Krasicki, wybrane bajki
- 3) Adam Mickiewicz *Pan Tadeusz* (wybrane fragmenty)
- 4) Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*;
- 5) Wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o: Prometeuszu, Syzyfie, Demeter i Korze, Dedalu i Ikarze, Heraklesie, Tezeuszu i Ariadnie;
- 6) *Biblia*: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o siewcy, o talentach, miłosiernym Samarytaninie;
- 7) Wybrane podania i legendy polskie;
- 8) Wybrane baśnie polskie i europejskie,
- 9) wybrane wiersze Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Anny Kamieńskiej, Joanny Kulmowej, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego oraz pieśni i piosenki patriotyczne (w tym *Rota* Marii Konopnickiej)

Lektury uzupełniające w klasach IV-VI (obowiązkowo dwie w każdym roku szkolnym),
na przykład:

- 1) Adam Bahdaj, *Kapelusz za 100 tysięcy*;
 - 2) Frances Hodgson Burnett, *Tajemniczy ogród* lub inna powieść;
 - 3) Lewis Carroll, *Alicja w Krainie Czarów*;
 - 4) Aleksander Dumas, *Trzej muszkietierowie*;
 - 5) Olaf Fritsche, *Skarb Troi*;
 - 6) Joseph Rudyard Kipling, *Księga dżungli*;
 - 7) Janusz Korczak, *Król Maciuś Pierwszy*;
 - 8) Marcin Koziół, *Skrzynia Władcy Piorunów*;
 - 9) Selma Lagerlöf, *Cudowna podróż*;
 - 10) Stanisław Lem, *Cyberiada* (fragmenty);
 - 11) Kornel Makuszyński, wybrana powieść;
 - 12) Andrzej Maleszka, *Magiczne drzewo*;
 - 13) Karol May, *Winnetou*;
 - 14) Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*;
 - 15) Małgorzata Musierowicz, wybrana powieść;
 - 16) Ewa Nowak, *Pajęczek na rowerze*;
 - 17) Edmund Niziurski, *Sposób na Alcybiadesa*;
 - 18) Sat-Okh, *Biały Mustang*;
 - 19) Henryk Sienkiewicz, *Janko Muzykant*;
 - 20) Alfred Szklarski, wybrana powieść;
 - 21) Mark Twain, *Przygody Tomka Sawyera*;
 - 22) Rafał Kosik, *Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi*;
 - 22) Wybrane pozycje z serii *Nazywam się...* (np. *Mikołaj Kopernik, Fryderyk Chopin, Maria Curie-Skłodowska, Jan Paweł II* i in.);
- Lub inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela.